

Kreatív újrahasznosítással

Pécsi civilek a környezettudatos szemléletért

Néhány lelkes fiatal kezdeményezésére gazdag civiltársadalom alakul Pécsen. Több egyesület elnöke és tagja, számos program megálmodója és elindítója Pataki Erika, akivel közösségi terük – A KLUB – költözése közben, de már az új helyszínen, a Renesoundban találkoztunk, ahol a beszélgetés reggelén még javában pakoltak.

Pataki Erika: Két egyesületet viszünk barátokkal, az egyik a SosemArt Kulturális Egyesület, a másik az Ökográf Egyesület, mindkettő partnere a Nemzeti Művelődési Intézetnek az első Kulturális Közfoglalkoztatási Programtól kezdve. Amikor az egyetemen végzős voltam, a Retextil Alapítványhoz, a civil szférába kerültem, a barátnőm, Szolga Hajnal pedig a SosemArt Kulturális Egyesület alapítói között van. Találkoztunk az úgynevezett ReART Műhelyben, ami egy informális csoportosulásként indult, amelyben kreatív újrahasznosítással foglalkoztunk. Tulajdonképpen 2011-ben kezdetem el dolgozni Szolga Hajnal (Szaffi) barátnőmmel együtt, aki akkor már a SosemArt Kulturális Egyesületben tevékenykedett és rá egy évre létrehoztuk az Ökográf Egyesületet, a kreatív újrahasznosításnak, a kör-

nyezeti fenntarthatóság népszerűsítésének és a környezeti oktatási projekteknek. 2012-ben alapítottuk meg A KLUB-ot. Ez egy nyitott, közösségi életmód és alkotótér, amelylyel az volt a célunk és az álmunk, hogy képzések, klubfoglalkozások helyszíne legyen, amelyekbe a mozgástól a házi-kozmetikumokon át, a szabás-varrásig minden belefér, a felnőttoktatástól a közművelődésig. Ebből nagyon sok minden meg is valósult. Rengeteg előadást, filmvetítést szerveztünk, klubfoglalkozások voltak minden nap.

Ékszerek kerékpárgumiból

P. E.: Ami összefügg a kreatív újrahasznosítással, az az, hogy 2012-ben létrehoztunk egy saját brandet, aminek a neve Licorice. Újrahasznosított kerékpárgumiból készítünk ékszerkollekciót. Szerződésben állunk a Pécsi Önkormányzattal, közfoglalkoztatottakkal gyártjuk az ékszereket. Egyesületi formában működünk, tevékenységünket társadalmi vállalkozásként kezeljük. 2015 szeptemberében nyílt az üzletünk a Király utcában, amellyel egy régi álmom vált valóra. Ennek az volt a kiváltója, hogy nem

szerettem, hogy olyan vásárokra, kiállításokra is el kell menni, hogy áruljuk a termékeinket, ahol mellettünk kolbászos, savanyúságos volt, mert úgy gondolom, hogy a ruháknak, ékszereknek máshol van a helye. A Pécs Holding segítségével megnyitottuk a Monokrom Design Store bemutatótermet, ahol pécsi művészek, alkotók, designerek munkáit áruljuk. Ez is egy közösségi törekvés volt, mert egyedül egy civil nem képes fenntartani egy helyet, viszont ha többen összeállunk, akkor életképesse, fenntarthatóvá tud válni.

Spirk Nikolett: *Itt áruljátok a saját ékszerkollekciót, de mi alapján válogattatok partnert? Ti kerestek vagy benneteket kerestek meg a társulás kérésével?*

MONOKROM helyi alkotók és designerek bemutatóterme

P. E.: Három alapító márka van, és a SosemArt Egyesület a kezdeményezője az egész Monokrom című projektnek, az Ökográf pedig a Licorice-t csinálja. Jelenleg 10-15 alkotó termékei találhatóak meg a Monokrom bemutatóteremben.

Kukabúvár kincsvadászok

S. N.: *Hogyan jutott eszetekbe pont a gumibelsők használata? Ha nem tudnám, hogy miből készültek, meg nem mondanám.*

P. E.: Kezdetben mindent hasznosítottunk, kukabúvárok voltunk vagy kincsvadászok. Amit találtunk érdekes hulladékot, mindenből próbáltunk valamit csinálni, vagy táskát, vagy ruhát, vagy ékszert. Kicsit eklektikus volt a tevékenységünk emiatt, és akkor még nem is gondolkodtunk eladásban, csak oktatásban. Fesztiválokra kitelepültünk és ott mutattuk meg az embereknek, hogy nem szokványos háztartási hulladékból miket lehet csinálni. Ez akkor még ötletátadás volt, ad-hoc jellegű. 2012-ben, amikor már szinte minden anyagot kipróbáltunk, volt egy falunk a Klubban, ahol a legjobb da-

rabok ki voltak állítva. Odaálltunk Szaffival és néztük, hogy mi lehetne az AZ anyag. Ha csak egyet kell választani, akkor mi legyen az, amit próbálunk meg kiteljesíteni. Akkor jött a gumibelső, mert azt még nem használják olyan sokan. Hálás anyag, elegáns tud lenni a fekete miatt, így ezzel kezdtünk el foglalkozni. Készítettünk néhány alapidarabot, majd azokat kezdtük továbbfejleszteni. Jelen pillanatban a termékeink Berlinben két boltban is megtalálhatók, Budapesten háromban, illetve a Monokromban, itt Pécsen. Most készült el

Erasmus – Ifjúsági csere Szaporcán

egy katalógus az Európai Önkéntes Szolgálat segítségével, egy nagyon szép angol nyelvű kiadvány, amellyel megpróbálunk Európa felé nyitni.

S. N.: *Marketinggel, márkáépítéssel, piacépítéssel is mind magatok foglalkoztok?*

P. E.: Igen, autodidakta módon. Mindketten bölcsészként végeztünk, ahhoz képest ékszert tervezünk és gyártunk, projekteket bonyolítunk le, önkéntesekkel dolgozunk, kulturális közfoglalkoztatókkal, plusz a brandépítéssel is.

Tudásmegosztással

S. N.: *Napi szinten belefolyasz még az ékszerkészítésbe?*

P. E.: Csak amikor termékfejlesztés van, akkor viszont mindenki ebben dolgozik. Nekem az a kikapcsolódás, hobby. Nézem a trendeket, gyűjtöm az ötleteket, mit lehetne csinálni, a kutatást és termékfejlesztést a mai napig végzem. De ha megrendelés van, akkor kőkeményen be kell ülni a lányok mellé és csinálni, félretenni minden mást.

S. N.: *Mennyire tartjátok magatokat ismertnek?*

EVS (European Volunteer Service) önkénteseink

P. E.: Pécsi vonatkozásban már elég jó neve van az egyesületek, főleg a SosemArt-nak, hiszen 2004 óta létezik és számos városi rendezvényt bonyolított már le, így a Városházán is ismernek minket. Az Ökográf Egyesület 2 éves, az nem olyan nagyon ismert még, de dolgozunk, hogy ne legyünk lemaradva. Az Európai Önkéntesek már például az Ökográf égíse alatt vannak nálunk. Az idén volt egy nagy volumenű ifjúsági cserénk, 5 országból voltak nálunk fiatalok, mintegy 30 fő. Az Ökográfnek Szaporcán van egy telephelye, ez a csere ott valósult meg nagyrészt. Van egy nagy kísérletünk, hogy hogyan lehet a falu és a város közötti tudást transzportálni, cserélni. Mit tud adni a falu, mit tud adni a város – erre van felépítve az ös-szes projektünk, erre fókuszálunk. Télen kezdünk „kísérleteket”, hogy pl. egy szaporcai néni idejön és megtanítja az érdeklődőket, hogy hogyan kell tészta készíteni, workshop keretében.

S. N.: *Mesélnél egy kicsit a nemzetközi ifjúsági cserétekről?*

P. E.: A témája a falusi életmód volt, 5 műhelyben dolgoztunk: öko-WC építettünk agyagtéglából, vesz-

zőfonással, régi ablakokból üveg-házat, készítettünk egy téglakályhát, ezt szeretnénk jövőre folytatni, összegyűjtöttük a faluban az összes homlokzati érdekességet és azokat tanulták meg a fiatalok gipszből kiönteni, újraalkotni. Az operatív feladatoknál is helyiek segítettek, például a főzésnél. A következőt is valami hasonlóra tervezzük, abban a városi – falusi tudás megosztását szeretnénk megjeleníteni, fókuszba

állítani. A terv szerint az elkopott, elfelejtett, azonban nagyon érdekes, értékes szakmák újratanításával, újkori felhasználásával dolgoznánk – mint például a kalapos –, amelyeknek van valamilyen köze a városi életformához, de a tömegtermelés megjelenésével a kihalás szélére kerültek, noha nagyon hasznos tudást jelentenek a mai hétköznapi életben is. Ez is része a környezeti nevelési programunknak, a fenntartható életmódnak, hogy hogyan tudjuk visszahozni a régi tudást és a köz javára adni. Ha nem is építész WC-t a kertedbe, az alapokat megtanulod: hogyan kell vesszőt fenni vagy agyagtéglát készíteni.

Kinő a képből a város

S. N.: *Említetted az EVS-es fiatalokat. Hányan és mennyi időre jöttek?*

P. E.: 8 hónapos projektre érkeztek, 3-an Szaporcán (ők augusztusban érkeztek) és 3-an Pécssett (ők júniusban érkeztek) dolgoznak velünk, ennyi a kapacitásunk, Kovács Orsolya Szaporcán, én Pécssett, két telephelyen mozgunk. Jelenleg

Falunap Szaporcán – falutérkép készítése textilmaradékból

egy pop-up book-ot készítünk az önkéntesekkel.

S. N.: *Hogy kicsodát?*

P. E.: Biztosan emlékszel, gyerekkorunkban volt olyan mesekönyv, amit ha kinyitottunk, a kép 3D-ben, térben jelent meg.

S. N.: *Turisztikai céllal készítették?*

P. E.: Nem feltétlenül. Gyerekeknek és érdeklődő felnőtteknek képzeljük el, szubjektív szelekcióval választjuk ki, hogy mi kerüljön bele, ami nekünk fontos a városból. Próbáltunk olyan érdekességeket feldolgozni, ami nem megszokott. (Interjú közben az egyik fiatal Pablo jött megkérdezni, hogy ragaszkodik-e Erika a Széchenyi térhez a kezdőoldalon – a szerk). Igen, fontos a Széchenyi tér, de próbáljuk feldolgozni, hogy van alatta alagút, olyan dolgokkal megtölteni, amik nem annyira publikusak mondjuk egy turista vagy egy kisgyermek számára. Beletesszük a Pécsi Kesztyűt, a gyárba lehet, hogy nem megy el egy turista, de egy kisgyerekeknek jó, hogy tud olyan dolgokat a városáról, amelyek kiemeltek vagy híresek. Lesznek benne emberek is, pl: Vasarely, Martyn Ferenc... még folyik az egyeztetés. Minden oldal kinyílik és kinő belőle például a Tv-torony. Egy példány fog készülni, mert óriás méretben készítjük, interneten pedig lapozható verzióban lesz majd megtalálható. Az elkészült darabot pedig iskoláknak, óvodáknak szívesen adjuk majd kölcsön. Minden nyelv meg fog benne jelenni, amelyet az önkénteseink beszélnek, akikkel együtt dolgoztunk a projektben: spanyol, olasz és török. A könyvet Pécs Városa is támogatja.

Alternatív térkép

S. N.: *Milyen közösségi kezdeményezéseitek futnak vagy vannak tervben a jövőben? Elég szerzteágazó*

Waterproof ruhabemutató a Létrában újrahasznosított anyagokból

a tevékenységek a két telephellyel, az integrálódó közösségi térrel, a bemutatóteremmel...

P. E.: Kezdem a legegyszerűbben megfoghatóval, Szaporcával. Ott elindult egy értékfeltáró munka, a Bőköz Fesztiválhoz kapcsolódóan, ahol az Egyesület portája/telephelye is fesztiválhelyszín volt. Elkezdtünk egy munkát: szerte a faluban kinn voltak régi képek, minden képet azon a helyszínen állítottunk fel, amit ábrázol. A képeken családok, épületek, falusi jelenetek voltak. Az értékfeltáró munkát a helyi közösség bevonásával szeretnénk folytatni is. Jövőre terveink szerint a feltárásban a motívumok, receptek jelennek majd meg, minden, ami Szaporcára jellemző. Közben építkezünk, lesz kemence és aszaló. Mindig figyelünk arra, hogy a helyeket is bevonjuk, most az ifi cserre alkalmával két műhelyvezetőnk is helyi volt. Ők adták át a tudásukat tolmács segítségével. Mindenben nagyon törekszünk arra, hogy a szaporcaiak tudjanak róla, bevonódjanak a folyamatokba. A városban pedig folytatni szeretnénk az alternatív térképünket. Ez egy Pécs térkép, ami megint egy szubjektív szelekció, amit már kétszer készítettünk el. Olyan helyszíneket,

nyilvános helyeket, bárókat, cukrászdákat, közösségi helyeket, civil szervezeteket tüntetünk fel a térképen, amelyek egyrészt szeretnének partnerek lenni ebben, másrészt a helyi értékeket tartják szem előtt, helyi dolgokat árulnak. Jelenjen meg a „pécsiesség” a termékportfóliójukban. Ez a térkép egy alternatív bejárési lehetőséget nyújt egy turistának. Minden évben úgy készül ez a térkép, hogy a résztvevők dobják

Licorice Flamenco

Renesound megnyitó

össze az előállítás költségeit, a grafikus díját, a nyomdaköltséget, nincsen pályázati támogatás. A térképet Budapesten terítjük hotelekben, hostelekben, illetve Pécssett azoknál a szereplőknél, akik benne vannak. Ezt mindenképp szeretnénk folytatni.

Ismerkedős estek

P. E.: Itt az „új” térben szeretnénk minden hónap utolsó hetében kultúrestet csinálni, úgy hívjuk ezeket, hogy Szalonestek, ahol vagy valamilyen zene lesz, vagy kiállítás, vagy a kettő együtt. A külföldi egyetemistáknak próbáljuk bevezetni – ez lesz most a fiatalok, az EVS-esek feladata –, hogy ismerkedési esteket szervezünk minden hónapban. A külföldi egyetemisták sokan vannak itt Pécssett, a kocsmákat leszámítva nincs hol találkozniuk, úgy látom, ez abban segítené őket, hogy ne magányosan bandukoljanak. Nagyon érdekes találkozások lehetnek, Európa számos országából jönnek ide tanulni fiatalok. Ezt tervezzük még ide, ami persze bárkinek nyitott lesz, mint régen az ismerkedős esteken, itt ülnek, állnak az embe-

rek. Azt még nyilván ki kell találni, hogy hogyan valósul majd meg a gyakorlatban. Beindul a webrádió is remélem, amely többségében beszélgetős műsort szolgáltat művészekkel, alkotókkal, Pécs jelentős személyiségeivel. Ha pedig lesz zene, az is főképpen pécsi lesz. Tervezzük a Fotótanoda beindítását is, illetve tovább mennek a felnőttképzések a környezettudatos életmóddal kapcsolatban.

S. N.: *Ez elég nagy ívű és szerteágazó terv.*

P. E.: Igen, most a költözés után le kell ülni, venni egy fehér lapot és végigvenni, hogy decemberig mi valósítható meg. A könyv például igen, biztosan megvalósítható, a programokat el tudjuk indítani, bár nagyon nehéz egy új helyet elfogadtatni. A Klubnak is nagyon sok idő kellett, amíg az emberek értesültek arról, hogy mi van ott. Újra kell most kezdeni az egészet.

Szerencsés egymásra találás volt, hogy a Renesound-ba tudtunk költözni, az itteni két alapító Bubrek Balázs és Ertl Dani szívesen látnak minket, dolgoztunk már együtt és belefér a térbe a két szervezet fúziója.

S. N.: *Ennyi feladat és munka között melyik az az identitásod, ami legjobban meghatároz Téged?*

P. E.: Nyilván a design része, a tervezéstől a gyártásig: ez a legérdekesebb rész, amit nagyon szeretek. Amit viszont most élek, az egyfajta kulturális menedzser, projektmenedzser szerep, mert napi szinten ezzel kell foglalkoznom. Vezetőként helyt kell állni. Emberek és dolgok függenek tőlem és a tevékenységtől. Bármennyire is szeretném, hogy csak a Licorice legyen, nem csak az van. De szeretem csinálni.

PATAKI ERIKA az Ökográf Egyesület elnöke és a SosemArt Kulturális Egyesület alelnöke, kulturális projektmenedzser. Kezdeményezője és alapító tagja a MONOKROM pécsi alkotók és designerek bemutatótermének. Alkotója és projektmenedzser a Licorice társadalmi vállalkozásnak, amely kerékpárgumi belsőből készíti ékszereket.

SPIRK NIKOLETTA 2004-ben a Pécsi Tudományegyetemen művelődési és felnőttképzési menedzser, majd 2014 júniusában ugyanitt pszichológusi (társadalom és szervezet szakirány) diplomát szerzett. Dolgozott külföldön programszervezőként, majd 2009-től a Baranya Ifjúságért Nonprofit Kft-nél több hazai nemzetközi bűnmegelőzési projektben („Integration by Prevention”, „Values versus violence – Értékek kontra erőszak”) vett részt. Koordinálta a Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltató Hálózat és a dél-dunántúli régió Eurodesk munkáját. A „Values versus Violence” nemzetközi bűnmegelőzési program során Értékkommunikátori (2009) tanúsítványt szerzett, Baranya megyében azóta több tréninget tartott szakembernek, iskolásoknak a következő témakörökben: Konfliktuskezelés; Média és erőszak kapcsolata; Kultúrák közötti kapcsolat, Diszkriminációmentes együttélés. 2014. április 1-től a Baranya Megyei Iroda munkájában vesz részt.